

שאלות חזרה לבגרות בהיסטוריה ב' - קיץ תשע"ב

3/11/11

נושא ראשון – טוטאליטריות, נאציזם, מלחמת העולם

השנייה והשואה

פרק ראשון – נאציזם, מלחמת העולם השנייה והשואה, עד "מבצע

ברברוסה" ותחילת "הפתרון הסופי" (1933–1941)

חלק ראשון: 1933–1939

האידיאולוגיה הנאצית

1. הסבר שלושה מעיקרי האידיאולוגיה הנאצית.
2. הסבר את שלושת העקרונות הבאים של האידיאולוגיה הנאצית: עקרון "תורת הגזע", עקרון המנהיג, עקרון "מרחב המחיה".
3. קרא את הקטע שלפניך, וענה על השאלה שאחריו:
"פיהרר, פיהרר שלי..."

הגן ושמור עליי כל עוד אני חי!

אתה הצלת את גרמניה ממעמקי האסון

אני מודה לך היום על פת לחמי היומית

היה עמי לאורך ימים..."

(קטע שהצטוו ילדים גרמנים לדקלם לפני ארוחות שהמפלגה הנאצית נתנה

בחינם)

הסבר את העיקרון באידיאולוגיה הנאצית, שבא לידי ביטוי בקטע.

ליקטו וערכו: צוות המורים להיסטוריה, תיכון לידי דייוויס תל אביב

4. קרא את קטע המקור וענה על השאלות שאחריו:

"אין צורך בהכרעות רוב, אלא רק באנשים אחראים... ודאי לכל איש יהיו יועצים, אולם את ההחלטה יעשה איש אחד. רק לו בלבד הסמכות... עיקרון זה - אחריות מוחלטת המשולבת בסמכות מוחלטת ללא תנאי - יצמיח בהדרגה עלייתם של מנהיגים אשר כמותם כיום, בתקופה של פרלמנטריזם בלתי אחראי, אין להעלות כלל על הדעת... התנועה עומדת על עקרון האוטוריטה (הסמכות) הבלתי מוגבלת של המנהיג (פיהרר)...המנהיג נקבע תמיד מלמעלה והוא מקבל יפויי כוח ואוטוריטה (סמכות) בלתי מוגבלים...כל הגופים כפופים לו, ולא הוא להם. מי שרוצה להיות פיהרר, יישא את האוטוריטה העליונה אך גם באחריות האחרונה והקשה ביותר. מי שאינו מסוגל לכך, או ירא מן האחריות למעשיו, אינו מתאים לתפקיד המנהיג. רק הגיבור נועד לכך. בשל עיקרון זה התנועה היא אנטי-פרלמנטרית: היגיון השתתפותה במוסדות פרלמנטריים הוא בכך שזו היא פעילות להריסת הפרלמנטריזם, לסילוק מוסד, שיש לראותו כאחד מתופעות הנפל החמורות ביותר של האנושות"

(מכתביו של אדולף היטלר)

א. הסבר את שני עקרונות האידיאולוגיה הנאצית המופיעים בקטע. היעזר בקטע.
ב. הסבר על פי הקטע מדוע לדעתו של היטלר יש צורך בהשתתפות פרלמנטרית וכיצד פעל כדי לממש עמדה זו.

5. אידיאולוגיה ומדיניות חוץ בגרמניה הנאצית (1933-1941)

א. קרא את הקטע שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.

"אנחנו דורשים את ליכוד כל הגרמנים בגרמניה-רבתי, על סמך זכות העמים להגדרה עצמית. אנחנו דורשים ארץ וקרקע לתזונת עמנו וליישוב עודף אוכלוסייתנו. לא יוכל להיות אזרח אלא מי שהוא בן העם. לא יוכל להיות בן העם אלא מי שדמו דם גרמני, בלא להתחשב בדתו."

(מעובד על פי מצע המפלגה הנאצית שפורסם במינכן, 24 בפברואר 1920)

הסבר שניים מעקרונות האידיאולוגיה הנאצית הבאים לידי ביטוי בקטע.

ליקטו וערכו: צוות המורים להיסטוריה, תיכון לידי דייוויס תל אביב

ב. הסבר באמצעות שלוש דוגמאות, כיצד קידם היטלר את מימוש אחד מהעקרונות שכתבת עליהם, במדיניות החוץ של גרמניה בשנים 1933-1941.

ביסוס המשטר הנאצי בגרמניה 1933-1939: המעבר מדמוקרטיה לדיקטטורה

6. הצג שתי פעולות של הנאצים לבניית המשטר, והסבר במה סייעה כל פעולה לבניית משטר זה.

7. הצג שני צעדים שנקט היטלר לבניית המשטר הנאצי בגרמניה בשנים 1933 - 1935, והסבר במה אחד מצעדים אלה מבטא את האידיאולוגיה הנאצית.

8. הצג פעולה אחת של היטלר בתחום הכלכלה ושתי פעולות בתחום החינוך-התרבות, והסבר במה סייעו פעולות אלה לביסוס המשטר הנאצי בגרמניה.

9. הצג שלושה צעדים שנקט היטלר לבניית המשטר הנאצי בגרמניה בשנים 1933 - 1939, והסבר במה צעדים אלה סייעו למימוש האידיאולוגיה הנאצית.

10. הצג שלושה צעדים שנקט היטלר לבניית המשטר הנאצי בגרמניה, והסבר כיצד סייעו צעדים אלה לביסוס משטר זה.

11. הסבר במה סייעו שרפת הרייכסטאג ו"ליל הסכינים הארוכות" לבניית המשטר הנאצי בגרמניה.

12. הצג את "החוק לביטול המפלגות" ואת "החוק לאיחוד תפקיד הנשיא והקנצלר". הסבר כיצד עזרו צעדים אלה לביסוס המשטר הנאצי בגרמניה.

13. הצג את "חוק ההסמכה" ו"חוק האחדת גרמניה" והסבר כיצד סייעו לביסוס משטרם של הנאצים בגרמניה.

14. הסבר כיצד השתמשו הנאצים בחינוך ובתרבות על מנת "לעצב אדם חדש".

15. לפניך קטע מנאום שנשא היטלר לפני הרייכסטאג, לאחר קבלת חוק ההסמכה.

קרא את הקטע, וענה על השאלה שאחריו.

ליקטו וערכו: צוות המורים להיסטוריה, תיכון לידי דייוויס תל אביב

"הממשלה תשתמש בסמכויות אלה רק אם הן דרושות לביצוע צעדים חיוניים הכרחיים. שום סכנה אינה נשקפת לקיום הרייכסטאג, מעמדו וזכויותיו של הנשיא נשארים בלא שינוי, הקיום הנפרד של המדינות הפדרליות לא יופסק. זכויותיהן של הכנסיות לא יופחתו ויחסייהן עם המדינה לא ישוננו. מספר המקרים שיש בהם צורך פנימי לנקוט חוק מעין זה הוא כשלעצמו מצומצם".

(מעובד על פי ו"ל שיירר, עלייתו ונפילתו של הרייך השלישי, כרך א', שוקן, 1969)

הצג את חוק ההסמכה ("החוק לביטול מצוקת העם והרייך"), והבא שתי דוגמאות המוכיחות שהיטלר לא קיים את ההתחייבויות המוזכרות בנאום שנשא.

מדיניות הנאצים כלפי היהודים ברייך

16. הסבר את המטרות של הנאצים במדיניותם כלפי יהודי גרמניה עד פרוץ מלחמת העולם השנייה.

17. הסבר מה היו מטרות הנאצים במדיניותם כלפי יהודי גרמניה, מעלייתם לשלטון ועד פרוץ המלחמה (1933-1939). תאר שתי פעולות של הנאצים בשנים אלה המבטאות מדיניות זו.

18. בשנים 1933 - 1939 נקטו הנאצים שלוש דרכים מרכזיות במדיניותם נגד היהודים: חקיקה, תעמולה, טרור. הצג דוגמה לכל אחת מדרכים אלה.

19. הצג את עיקרי התוכן של חוקי נירנברג, והסבר במה הם מבטאים את האידיאולוגיה הנאצית.

20. הצג שלוש דוגמאות למימוש עיקרון תורת הגזע בגרמניה, מ-1933 עד פרוץ מלחמת העולם השנייה.

21. הסבר את עקרון תורת הגזע באידיאולוגיה הנאצית, והצג שתי דוגמאות למימוש עיקרון זה במדיניות הפנים בגרמניה עד פרוץ מלחמת העולם השנייה.

22. הסבר את תורת הגזע ואת האנטישמיות באידיאולוגיה של הנאצים, והצג שלוש דוגמאות למימושן במדיניות הנאצים בשנים 1933-1939.
23. הסבר את תורת הגזע ואת עקרון המנהיג באידיאולוגיה הנאצית, והבא דוגמה ליישום כל אחד מעקרונות אלה במדיניות הפנים של גרמניה עד פרוץ מלחמת העולם השנייה (סה"כ שתי דוגמאות).
24. בשנת 1938 חלה החמרה במדיניות הנאצים כלפי היהודים. הסבר במה באה לידי ביטוי החמרה זו.
25. ציין שלושה צעדים שנקטו הנאצים במדיניותם כלפי היהודים בשנת 1938, והסבר במה צעדים אלה מבטאים החרפה במדיניות הנאצים.
26. הצג שני צעדים שנקטו הנאצים נגד היהודים בשנת 1938 המבטאים הֶתְמָרָה במדיניותם, והסבר מה הייתה הֶתְמָרָה בכל אחד מצעדים אלה.

תוקפנות ופיוס בשנות ה-30

27. קרא את קטע המקור וענה על השאלה שאחריו:
- "אם ייכשלו הצעדים האחרים אני מתכוון לפלוש לאוסטריה עם כוחות מזוינים כדי ליצור תנאים חוקתיים וכדי למנוע פגיעות נוספות באוכלוסייה הפרו גרמנית... המבצע כולו ינוהל על ידי... על הגדודים הגרמניים להתנהג כך שלא ייווצר הרושם שאנו רוצים להילחם באחינו האוסטרים. זהו האינטרס שלנו, שהמבצע כולו יתבצע ללא אלימות ובצורה שקטה, שיתקבל באהדה על ידי האוכלוסייה... אם תתגלה התנגדות כלשהי, יש לדכאה מיד באופן מוחלט וללא היסוס... כל היחידות האוסטריות שיעברו אלינו, יהיו תחת פיקוד גרמני."
- ("מבצע אוטו" - הוראות הפלישה לצבא הגרמני לאוסטריה)
- תאר את האירוע המופיע בקטע, והסבר באילו דרכי פעולה נוקט היטלר במדיניות החוץ שלו. היעזר בקטע.

28. הצג שני הישגים של גרמניה במדיניות החוץ שלה בשנת 1938, והסבר אילו מטרות קידם היטלר באמצעותם.
29. הצג שני צעדים תוקפניים שנקט היטלר במדיניות החוץ של גרמניה עד שנת 1938, והסבר מה רצה להשיג באמצעות צעדים אלה.
30. ציין שלושה צעדים תוקפניים שנקט היטלר במדיניות החוץ, מ-1933 ועד פרוץ מלחמת העולם השנייה, והסבר מה הוא רוצה להשיג באמצעות צעדים אלה.
31. הסבר שתי מטרות של גרמניה הנאצית במדיניות החוץ, והצג שני צעדים שנקטה למימוש מטרות אלה בשנים 1933 - 1939.
32. הסבר את המטרות של היטלר במדינות החוץ עד פרוץ המלחמה, והצג שני צעדים באמצעותם הוא ניסה לקדם מטרות אלה.
33. ציין שלושה צעדים שנקט השלטון הנאצי במדיניות החוץ בשנים 1933-1939, והסבר את הסיבות למדיניות הפיוס כלפי גרמניה בשנים אלה.
34. משנת 1938 חלה הקצנה במדיניות החוץ של גרמניה. ציין שני צעדים המבטאים הקצנה זו, והסבר במה כל אחד מהצעדים שצינת חיזק את גרמניה לקראת המלחמה.
35. אידיאולוגיה ומדיניות חוץ בגרמניה הנאצית (1933-1941)
א. קרא את הקטע שלפניך, וענה על השאלה שאחריו.
"אנחנו דורשים את ליכוד כל הגרמנים בגרמניה-רבתי, על סמך זכות העמים להגדרה עצמית. אנחנו דורשים ארץ וקרקע לתזונת עמנו וליישוב עודף אוכלוסייתנו. לא יוכל להיות אזרח אלא מי שהוא בן העם. לא יוכל להיות בן העם אלא מי שדמו דם גרמני, בלא להתחשב בדתו."
(מעובד על פי מצע המפלה הנאצית שפורסם במינכן, 24 בפברואר 1920)
- הסבר שניים מעקרונות האידיאולוגיה הנאצית הבאים לידי ביטוי בקטע.

ליקטו וערכו: צוות המורים להיסטוריה, תיכון לידי דייוויס תל אביב

ב. הסבר באמצעות שלוש דוגמאות, כיצד קידם היטלר את מימוש אחד מהעקרונות שכתבת עליהם, במדיניות החוץ של גרמניה בשנים 1933-1941.

36. האידיאולוגיה הנאצית ויישומה

א. קרא את הקטע וענה על השאלה שאחריו:

"הקאנצלר [היטלר] חתר לבטל את הגורמים שהביאו לחולשת גרמניה. הוא הציב לעצמו מטרה להקים קיסרות המשתרעת מהאוקיינוס האטלנטי ועד הרי אורל. גזע האדונים הטהור שלו, הקם לתפוס את המקום המגיע לו, יילחם על הקיסרות הזאת ויזכה בה. אם יקומו נגדו ארצות אחרות הוא ימחץ אותן. אם יש עמים שקיומם מנוגד לתוכניותיו, הוא יושיב אותם במקומות אחרים. אם אין הגזעים תואמים את הדימוי שלו, הוא ינפה, ישיב, יחסל, עד שתתאים המציאות לתפיסתו."

(מעובד על פי י' פסט, היטלר: דיוקנו של לא-איש, כתר, 1986, כרך ראשון, עמ' 395)

הסבר שניים מעקרונות האידיאולוגיה הנאצית הבאים לידי ביטוי בקטע. הדגם כיצד קידם היטלר את המימוש של אחד מעקרונות אלה במדיניות החוץ של גרמניה. (13 נק')

ב. הצג את התוכן של הסכם ריבנטרופ-מולוטוב (1939), והסבר מה רצה היטלר להשיג באמצעות הסכם זה. (12 נק')

37. קרא את קטע המקור וענה על השאלה שאחריו:

"הסכם אי ההתקפה בין ברית המועצות לגרמניה הנאצית משול למעשה נפשע ודוני, שמקומו יכירנו רק בין שליטים רודנים... למרות הניגודים התהומיים בין שתי המדינות, באו נסיבות השעה והכשירו את חתימתו של הסכם זה... כל מדינה חתמה על הסכם זה מטעמים סותרים, אך "זהים" - להחליש בעזרת ההסכם את ידידתה ולמוטט אותה."

(מתוך נאום של צ'רצ'יל, אוגוסט 1939)

הצג את עיקרי הסכם ריבנטרופ-מולוטוב והסבר מה היו השיקולים שהניעו את היטלר לחתום עליו. היעזר בקטע.

ליקטו וערכו: צוות המורים להיסטוריה, תיכון לידי דייוויס תל אביב

38. הסבר מדוע נקטה בריטניה את "מדיניות הפיוס", ומה הייתה ההשפעה של מדיניות זו על היטלר.

39. לפניך קטע מנאום שנשא צ'מברלין בבית הנבחרים הבריטי, בזמן משבר חבל הסודטים (ספטמבר 1938):

"מה איום, דמיוני ובלתי מתקבל על הדעת הוא שאנו חופרים כאן חפירות ומחדים מסיכות גז בגלל מריבה בארץ רחוקה ובין אנשים שאין לנו יודעים עליהם דבר! ... מלחמה היא דבר איום ומן ההכרח שיהיה לנו ברור מאוד, בטרם נפתח בה, כי באמת עניינים גדולים הם המוטלים בכף."

התנהלותה של בריטניה במשבר חבל הסודטים מבטאת את מדיניות הפיוס שהיא נקטה בשנות ה-30. הסבר, על פי הקטע, את הנימוקים של צ'מברלין למדיניות פיוס זו.

40. הסבר שני מניעים למדיניות הפיוס של בריטניה וצרפת בשנות ה-30.

41. הצג את המושג "מדיניות הפיוס". הסבר שלוש סיבות למדיניות זו.

42. הסבר מהי "מדיניות הפיוס". הסבר שני מניעים למדיניות זו.

43. הסבר מדוע נקטו בריטניה וצרפת במדיניות הפיוס.

44. הסבר מהי "מדיניות הפיוס". הסבר כיצד מדיניות זו באה לידי ביטוי בהסכם מינכן.

45. קרא את הקטע וענה על השאלה שאחריו:

"אין צורך אלא להציץ במפה, כדי להבחין שאין בכוחה של צרפת ולא בכוחנו לעשות דבר, שימנע את הצפתה של צ'כוסלובקיה על-ידי הגרמנים, אם כך יעלה הרצון מלפני הרייך הגרמני. למעשה פרוץ הוא הגבול האוסטרי, מפעלי סקודה הגדולים נמצאים בתחום ההישג של המפציצים הגרמניים... לפיכך אין לנו יכולים לעזור לצ'כוסלובקיה. לא תהיה בדבר אלא אמתלה לפתוח במלחמה עם גרמניה, אך על כך נוכל לתת את דעתנו רק

ליקטו וערכו: צוות המורים להיסטוריה, תיכון לידי דייוויס תל אביב

כשיהיה לנו סיכוי סביר להכריע את גרמניה בתוך פרק זמן מתאים, ואני איני רואה שום סיכוי לכך".

(צ'מברלין ראש ממשלת בריטניה, באפריל 1938)

הסבר מהי "מדיניות הפיוס" וכיצד מדיניות זו באה לידי ביטוי בהסכם מינכן. היעזר בקטע.